

NOVICE

kmetijskih, rokodelnih in narodskih reči.

Na svetlobo dane od krajske kmetijske družbe.

V red devane od *Dr. Janeza Bleiweisa.*

Tečaj VII.

V sredo 18. maliga travna (aprilja) 1849.

List 16.

Planinski lovec.

(Po Šilerjevem »Der Alpenjäger«.)

Pasi, pasi mi ovčice,
Ki tak ljube krotke so,
Se živé od travčice,
Kraj potoka skakajo. —
»Mati, mati, daj mi iti,
Zver po gorah postreliti!«

Něčeš z glasnimi rogovi
Nježnih čedic vabiti?
Ljubo se glasé zvonovi
K gaja mili pesmici. —
»Mati, mati, daj mi iti,
Divje gore obhoditi!«

Rožic mladih saj ne zabi
Na zeleni lehici,
Zunej vertic te ne vabi,
Divja gora v zrak stermi. —
»Pusti rožcam cvet roditi,
Mati, mati, daj mi iti!«

In na lov mladenič grede
V gore daljne černo noč,
Postreliti gorske čede
Želja tira ga na moč.
Pred njim spustí kakor strela
V beg trepeca se gazela. *)

Čez skalovja hrod razperti
Dvigne se na skale bok,
Čez vertinčni rob razderti
Se zažene v grozni skok;
Lovec pa za njo v višine
S smertnim lokam urno šine.

Tam na gore se hrodovja
Vstavi v strašnim verhu zdej,
Konec plašno zrè skalovja,
In nemore več naprej.
Spodej strašna globočina,
Zadej smertni lok fantina.

Strelca terdiga ganiti
Zdaj zažene mili jok; —
Ah zastonj! kër že streliti
On nopenja grozni lok.
Kar odprè se pah pečovja,
Duh prikaže se skalovja.

Skerbnih rók kot sina mati
Varje on gazelico.
»Hočeš stok in smert poslati —
Reče — gôr do mene clo?
Prostor zemlja vsim odmeri,
Kaj preganjaš moje zveri?«

Franc Cegnar.

Nekej od sadjoreje

z oziram na ptuje dežele.

V 13. listu Novic smo v sestavku „kmetijstva povzdiga“ veliko práv koristniga in podučivniga brali, kar je nas zelo veselilo. Dovolíte mi, de tudi jez nekatere besedice zastran sadjoreje govorim in se prederzнем, nekaj vzrokov zaostanja sadjoreje v naših deželah dokazati, in umnim gospodarjem v presojenje spisati.

Mi dosihmal nimamo takih postav, ktere bi sadjorejo tako podpirale, kakor v drugih deželah. Naša postava ne veléva kmetu ali kakimu drugimu posestniku, de mora svoje travnike, senožeti ali druge ograje in puste kraje s sadnimi drevesi zasaditi i. t. d. Jez sim na svojim popotovanji in prebivanji po mnogih nemških deželah marsiktero koristno reč pri kmetih zapazil, in v serce me je zaboletelo, ko sim si mislil: zakaj ni tudi v tvoji domovini takó?

Za izgled le hočem Würtembersko in Hesko deželo postaviti, v kterih so ojstre postave za sadjorejo po vladarstvu dane. In čeravno ti deželi veliko žlahtniga sadja ne pridelujete, vender sadja sredne baže toliko imate, de ga vsaka srenja za več sto, ja tavžent goldinarjev v druge dežele prodaja, in še vsak kmet svojo pijačo celo léto za svojo hišo in družino ima; iz ostanjkov si žganje delajo ali jih pa za pičo živine porabijo. Kakó koristno je to za kmeta, kader njegovi posli in najemniki na polji delajo in v vročih dnevih se s tako pijačo, namesti slabe vode, pokrepčajo! In ti ljudjé so v napravi tega sadniga soka tako omikani, de se on 10 in še več lét dober obderží, čist in z okusam kakor vino ostane. V enim delu francozke dežele, kterimu se Normandija pravi, in kjer vina nimajo, so prebivavci v napravi te pijače tako umetnost dosegli, de jo ptujci za naržlahtniši vino pijó; in koliko tavžent in tavžent steklenic šampanjarja se po svetu popije, kteri razun nekterih dodajkov, nič družiga ni, kakor jabelčni sok! Verjemíte mi, de je to gola resnica; — jez sim priložnost imel, se reznice tega v neki taki fabriki šampanjarja na Würtemberskim prepričati.

V zgornji Avstrii, blizo Linca, je en kraj, kterimu se Šarden pravi; tú so kmetje, ki v dobrih sadnih létih po 500 in še več vedrov jabelčniga in hruševiga mošta napravijo in ga veliko prodajo. V Lincu znese vžitna štibra samo od te pijače 10 — 20,000 gold. na léto. — Koliko sadja je za to potreba! —

Tudi na Štajarskim in Koroškim v nekterih krajih napravijo kmetje veliko taciga mošta, pa ne razumejo povsod ž njim práv ravnati. Na Nemškim se dobi va naj boljši sadni mošt v Frankobrodskim predmestji Saksenhausen, kjer prebivavci njegovo ohranjenje posebno dobro razumejo, pa s tem ravnanjem skrivnost delajo. Tú imajo narveči kupčijo ž njim; ti ljudjé obho-

*) Bravcam, ki zale živinice, ki se gazela imenuje, ne poznajo, povémo, de je ta živinica nekoliko serni podobna, v jutrovi deželi domá, in posebno priludnje in šibke postave s černimi tako prijaznimi in živimi očmi, de pevci že od nekđaj lepo okó »gazelno oko« imenujejo.